

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 642

din 7 noiembrie 2024

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 82 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, anterior modificării prin art. I pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2022 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene

Marian Enache	— președinte
Mihaela Ciochină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	— judecător
Laura-Iuliana Scânteii	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia-Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Claudia-Margareta Krupenschi	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 82 alin. (1) teza întâi din Legea educației naționale nr. 1/2011, excepție ridicată de Luminița Șuțoiu, în calitate de reprezentant legal al minorei Kristine Sara Șuțoiu, de Șchiopu Grațiera, în calitate de reprezentant legal al minorei Karla Șchiopu, și de David Trușcă, în calitate de reprezentant legal al minorei Alysa Ilona Trușcă și Melisa Anne Trușcă, în Dosarul nr. 33.184/299/2018 al Tribunalului București — Secția a II-a contencios administrativ și fiscal, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.985D/2019.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din 9 iulie 2024, termen stabilit în urma redeschiderii dezbaterilor și a repunerii pe rol a dosarului mai sus menționat. Termenul inițial pentru judecarea excepției de neconstituționalitate a fost stabilit pentru data de 30 ianuarie 2024, când Curtea, având nevoie de timp pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, a amânat succesiv pronunțarea, în temeiul art. 57 și al art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, la datele de 21 februarie 2024, 20 martie 2024, 24 aprilie 2024 și, respectiv, 28 mai 2024, când, având în vedere necesitatea lămuririi suplimentare a unor aspecte, în temeiul dispozițiilor art. 58 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, a dispus repunerea dosarului pe rol pentru data de 9 iulie 2024.

3. Dezbaterile din ședința publică din 9 iulie 2024 au avut loc în prezența autoarei excepției Luminița Șuțoiu, prezentă personal și asistată de doamna avocat Mihaela Trușcă, care a răspuns în calitate de apărător ales al tuturor autorilor excepției, cu imputernicire depusă la dosar, și cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Loredana Brezeanu, susținerile acestora fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când, în temeiul prevederilor art. 57 și ale art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 11 iulie 2024. La această dată, având în vedere imposibilitatea constituirii legale a completului de judecată, în temeiul art. 57 și al art. 58 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 17 septembrie 2024 și, ulterior, pentru același motiv, la data de 15 octombrie 2024 și, respectiv, la data de 7 noiembrie 2024, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 20 iunie 2019, pronunțată în Dosarul nr. 33.184/299/2018, **Tribunalul București — Secția a II-a contencios administrativ și fiscal a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 82 alin. (1) teza întâi din Legea educației naționale nr. 1/2011**. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de Luminița Șuțoiu, în calitate de reprezentant legal al minorei Kristine Sara Șuțoiu, de Șchiopu Grațiera, în calitate de reprezentant legal al minorei Karla Șchiopu, și de David Trușcă, în calitate de reprezentant legal al minorei Alysa Ilona Trușcă și Melisa Anne Trușcă, într-o cauză de contencios administrativ prin care reclamantele solicită, în numele copiilor lor minori, elevi înscriși la o unitate de învățământ preuniversitar particulară, acordarea burselor de performanță.

5. **În motivarea excepției de neconstituționalitate se susține că dispozițiile art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011 instituie o discriminare, deoarece elevii înscriși într-o unitate de învățământ preuniversitar particular sunt excluși de la acordarea burselor de performanță, fără ca această diferență de tratament față de elevii înscriși în învățământul de stat să se justifice în mod obiectiv și rezonabil.** Această situație contravine atât prevederilor art. 2 alin. (1) din Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cât și jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materia nediscriminării (Hotărârea din 18 februarie 1991, pronunțată în Cauza *Fredin împotriva Suediei*, Hotărârea din 23 iunie 1993, pronunțată în Cauza *Hoffman împotriva Austriei*, Hotărârea din 28 septembrie 1995, pronunțată în Cauza *Spadea și Scalabrino împotriva Italiei*, Hotărârea din 22 octombrie 1996, pronunțată în Cauza *Stubbings și alții împotriva Regatului Unit*).

6. În speță, cei 4 minori reprezentați legal prin părinții lor au obținut premii la concursuri școlare organizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (concursuri/competiții cu caracter sportiv și cultural-artistice), însă, întrucât nu sunt elevii unei școli de stat, în temeiul textului de lege criticat, le-a fost refuzată acordarea bursei de performanță.

7. Or, se susține că forma de învățământ nu trebuie să afecteze recompensarea copilului într-un domeniu. În caz contrar, se creează o obligație implicită de a refuza urmarea cursurilor la o școală particulară sau refuzul de a recunoaște abilitățile și performanțele copilului care urmează o astfel de școală.

8. Se indică, în sprijinul excepției de neconstituționalitate, punctul de vedere formulat de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) asupra acestei probleme de drept, emis la solicitarea uneia dintre autoarele excepției. Prin Hotărârea nr. 176/2018, CNCD a constatat existența unui tratament mai puțin favorabil aplicabil elevilor din învățământul privat acreditat față de tratamentul aplicabil elevilor care urmează cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar

de stat, tratamentul diferit, generat de art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, având drept criteriu de diferențiere pentru acordarea bursei de performanță tipul de unitate școlară (privat/de stat) la care este înscris elevul.

9. Se consideră că prin refuzul instituției publice competente (în speță, Primăria Sectorului 3 București) de a acorda bursele de performanță au fost încălcate drepturi fundamentale, diferențierea copiilor în funcție de școala la care studiază fiind un criteriu care încalcă atât ideea de performanță, cât și drepturile legale și constituționale ale copilului și ale oricărui cetățean român. Prin Legea nr. 18/1990, România a ratificat Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la data de 20 noiembrie 1989, act juridic internațional care garantează dreptul copiilor de a primi o educație care să le permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și a personalității lor. Așadar, se arată că o legislație națională contrară celei europene este inacceptabilă.

10. Textul de lege criticat instituie o diferență de tratament care nu numai că produce un prejudiciu moral copiilor, dar le descurajează performanța și îi lipsește de resursele financiare pentru obținerea unor rezultate similare în viitor. Mai mult, copilul are nevoie de o ocrotire specială, de o recunoaștere clară a meritelor sale și de liber acces la orice competiție/dezbateri/program cultural artistic, diferențierea rezultatelor în funcție de școala la care studiază neputând fi o condiție pentru recompensarea sa în domeniul în care acesta excelează.

11. Copiii aflați în situația de discriminare reclamată în cauză, pe lângă școala la care urmează cursurile obligatorii, frecventează și cursurile unei școli de muzică și/sau practică un sport de performanță, participând la aceleași competiții/concursuri la care participă și elevii ai școlilor din învățământul de stat. Întrucât în discuție nu este bursa de studiu și nici participarea la alte concursuri decât cele pentru care se acordă bursele de performanță menționate în Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.576/2011 privind aprobarea Criteriilor generale de acordare a burselor elevilor din învățământul preuniversitar de stat, autorii excepției consideră că se creează un real prejudiciu și se aduce atingere drepturilor copiilor de a beneficia de bursa de performanță acordată celor care excelează într-un anumit domeniu.

12. În plus, datorită criteriului referitor la forma de învățământ impus de textul de lege criticat pentru acordarea bursei de performanță, apar situații în mod evident inechitabile, în care copilul care a obținut premiul I nu primește bursa de performanță, aceasta fiind în schimb acordată copiilor care au obținut la același concurs premiul II sau III, pentru simplul motiv că aceștia din urmă sunt înscrși la o școală de stat (așa cum este cazul în speță).

13. **Tribunalul București — Secția a II-a contencios administrativ și fiscal** apreciază că excepția de neconstituționalitate este întemeiată. Regimul juridic diferit dintre sistemul public și privat de învățământ, în materia acordării burselor de performanță, reprezintă o discriminare în sensul art. 16 din Constituție. Bursele de performanță au ca scop promovarea și răsplătirea unui efort suplimentar din partea elevilor, iar acest scop prezintă interes pentru întreaga societate, indiferent de forma de învățământ din care provin acești elevi. Performanța elevilor din școlile private este de interes public și trebuie răsplătită în aceleași condiții ca performanța realizată de elevii încadrați în sistemul public de învățământ.

14. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

15. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, susținerile părților prezente, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

16. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

17. **Obiectul excepției de neconstituționalitate**, astfel cum a fost formulat, îl reprezintă dispozițiile art. 82 alin. (1) teza întâi din Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011. Aceste prevederi au fost modificate prin articolul unic pct. 3 din Legea nr. 38/2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 21 ianuarie 2019, fără a se modifica soluția de principiu inițial reglementată, iar în prezent acestea sunt abrogate prin art. 250 alin. (1) lit. a) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613 din 5 iulie 2023. Până la abrogarea expresă a dispozițiilor legale criticate, legiuitorul a mai intervenit asupra acestora prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2022 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 521 din 26 mai 2022, în sensul că a introdus, sub forma art. 82 alin. (1³) din Legea nr. 1/2011, o excepție de la aplicarea dispozițiilor art. 82 alin. (1) din aceeași lege, excepție potrivit căreia de bursa de performanță pot să beneficieze și elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar particular, răspunzând astfel criticilor autorilor excepției formulate în prezenta cauză.

18. În aplicarea Deciziei nr. 766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 549 din 3 august 2011, potrivit căreia Curtea Constituțională analizează constituționalitatea unor dispoziții legale chiar și după ieșirea lor din vigoare, dacă acestea continuă să producă efecte juridice în cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, Curtea va examina dispozițiile art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011 în redactarea inițială, vizată de autorii excepției, și anume anterior modificării prin art. I pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2022. Textul legal criticat are următorul conținut normativ: „(1) *Elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat pot beneficia de burse de performanță, de burse de merit, de burse de studiu și de burse de ajutor social.*”

19. Normele de referință invocate în motivarea excepției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 16 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora: „*Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*”

20. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că sunt întemeiate criticile de neconstituționalitate formulate, excepția urmând să fie admisă pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare.

21. Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că principii egalității în drepturi, garantat de art. 16 alin. (1) din Constituție, presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite (Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 69 din 16 martie 1994). Situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de

tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 86 din 27 februarie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 31 martie 2003, Decizia nr. 476 din 8 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 599 din 11 iulie 2006, Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 363 din 25 mai 2011, Decizia nr. 366 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 644 din 2 septembrie 2014, paragraful 55).

22. Curtea a stabilit că sintagma „*fără privilegii și fără discriminări*” din cuprinsul art. 16 alin. (1) din Constituție privește două ipoteze normative distincte, iar incidența uneia sau alteia dintre acestea implică, în mod necesar, sancțiuni de drept constituțional diferite. Curtea a reținut constant că nesocotirea principiului egalității în drepturi are drept consecință neconstituționalitatea privilegiului sau a discriminării care a determinat, din punct de vedere normativ, încălcarea principiului mai sus menționat. Potrivit jurisprudenței sale, *discriminarea* se bazează pe noțiunea de *excludere de la un drept* (Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 21 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 25 februarie 1994), iar *remediul* constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, îl reprezintă *acordarea sau accesul la beneficiul dreptului* (a se vedea în acest sens Decizia nr. 685 din 28 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 164 din 12 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 296 din 23 mai 2013, sau Decizia nr. 681 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 889 din 8 decembrie 2014). În schimb, *privilegiul* se definește ca un avantaj sau o favoare nejustificat/nejustificată acordat/acordată unei persoane/categorii de persoane; în acest caz, remediul constituțional al privilegiului nejustificat acordat nu echivalează cu acordarea beneficiului acestuia tuturor persoanelor/categoriilor de persoane, ci cu eliminarea privilegiului în discuție (Decizia nr. 755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 9 februarie 2015, paragraful 23).

23. În cauza de față, autorii excepției reclamă tratamentul discriminatoriu generat cu privire la bursa de performanță, care, potrivit art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, se acordă exclusiv elevilor înscriși la o unitate de învățământ de stat, elevilor din învățământul particular fiindu-le refuzat acest drept pe criteriul apartenenței la o altă formă de învățământ decât cea de stat.

24. Curtea reține că dreptul elevilor la acordarea unei burse de performanță din partea statului român, dacă îndeplinesc anumite condiții stabilite de lege, nu este, în sine, un drept fundamental, garantat în mod distinct în Constituție. Art. 32 din aceasta, dedicat dreptului la învățătură, stabilește la alin. (4), în considerarea faptului că învățământul general este obligatoriu, iar cel de stat este gratuit, obligația generală a statului de a acorda *burse sociale de studii* copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, legiuitorul ordinar urmând a stabili condițiile concrete în acest sens. Or, nu se poate considera că bursa de performanță are un caracter social în sensul prevăzut de art. 32 alin. (4) din Constituție.

25. Cu toate acestea, instituirea bursei de performanță nu poate fi disociată de dreptul fundamental la educație privit în sens larg și garantat de același art. 32 din Constituție și nici de planul educațional complex pe care statul este obligat să îl elaboreze și să îl implementeze în aplicarea normei constituționale menționate. Totodată, dat fiind scopul său, stabilirea prin lege a bursei de performanță se încadrează în setul de măsuri pe care statul este obligat să le adopte prin prisma art. 49 alin. (1) din Constituție, referitor la protecția copiilor și a tinerilor, și face parte, totodată, din acele modalități specifice prin care statul poate asigura libera dezvoltare

a personalității umane, valoare supremă garantată de art. 1 alin. (3) din Constituție. Recompensarea performanțelor obținute de copiii și tinerii români în diferite domenii de studiu și activitate — științifice, culturale, artistice, sportive sau tehnologice — reprezintă o măsură concretă prin care statul recunoaște, încurajează și susține dreptul copiilor și tinerilor la educație și la libera dezvoltare a personalității umane și este, totodată, o măsură aptă să asigure atingerea unui nivel cât mai înalt de educație și dezvoltare a societății românești în general.

26. În sensul celor antemenționate, Curtea observă că legiuitorul a stabilit, prin art. 12 alin. (2) și (3) din Legea nr. 1/2011, că statul acordă nu doar burse sociale de studii elevilor și studenților proveniți din familii defavorizate, precum și celor instituționalizați, în condițiile legii, *ci și premii, burse, locuri în tabere și alte asemenea stimulente elevilor și studenților* cu performanțe școlare și universitare, precum și *cu rezultate remarcabile în educația și formarea lor profesională sau în activități culturale și sportive*. Din analiza acestor dispoziții legale rezultă în mod evident că intenția legiuitorului de a acorda premii și burse elevilor și studenților vizează două paliere/criterii distincte: 1) obținerea performanțelor *școlare și universitare* și 2) obținerea rezultatelor *remarcabile în diferite activități culturale și sportive*, care se integrează în procesul complex de educație și formare profesională.

27. Bursa de performanță nu este definită în cuprinsul Legii nr. 1/2011, însă, în aplicarea prevederilor acestei legi, prin Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.576/2011 (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 768 din 1 noiembrie 2011, în prezent abrogat) au fost aprobate *Criteriile generale de acordare a bursei elevilor din învățământul preuniversitar de stat*. Potrivit art. 1-3 din anexa la acest ordin, bursele stabilite de Legea nr. 1/2011 se concretizează în *burse de performanță, de merit, de studiu și de ajutor social* și reprezintă o formă de sprijin material, vizând atât protecția socială, cât și stimularea elevilor care obțin rezultate foarte bune la învățătură și disciplină, și sunt acordate, în limita fondurilor aprobate cu această destinație, din sumele defalcate din unele venituri ale bugetului de stat, și anume din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale de care aparțin unitățile de învățământ preuniversitar.

28. Potrivit art. 6 din Criteriile generale de acordare a bursei elevilor din învățământul preuniversitar de stat, *bursa de performanță* se acorda elevilor care se încadrau în cel puțin unul dintre următoarele cazuri: a) au obținut locurile I, II sau III la etapele naționale ale olimpiadelor și concursurilor *școlare naționale* organizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS); b) s-au calificat în loturile de pregătire organizate de MECTS pentru *competițiile internaționale*; c) au obținut locurile I, II sau III la *etapele naționale* ale competițiilor/concursurilor *cultural-artistice, cu caracter sportiv sau cu caracter tehnico-științific, de nivel național*, organizate de MECTS.

29. Cu referire la bursele de merit și bursele de studiu, art. 7 din *criteriile mai sus menționate* preciza în mod expres că acestea se acordau elevilor de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, în funcție de rezultatele obținute la învățătură, iar, potrivit art. 11, bursele de ajutor social se acordau elevilor, la cerere, în funcție de situația materială a familiei sau a susținătorilor legali.

30. Din interpretarea sistematică a prevederilor art. 12 din Legea nr. 1/2011 și a celor din Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.576/2011, mai sus indicate, transpare voința legiuitorului de a recompensa, prin instituirea bursei de performanță, rezultatele deosebite obținute de elevi în cadrul competițiilor naționale și internaționale, independent și indiferent de orice altă condiție legată de modul de finanțare a formei de învățământ. Așadar, obținerea de către copii și tineri

a unor rezultate performante în cadrul unor competiții naționale sau internaționale organizate de ministerul de resort în diferite domenii de studiu sau activitate culturală, sportivă, artistică sau tehnico-științifică este singura condiție pentru acordarea bursei de performanță.

31. Potrivit art. 32 alin. (5) din Constituție, „Învățământul de toate gradele se desfășoară în unități de stat, particulare și confesionale, în condițiile legii”, iar în aplicarea acestei norme fundamentale art. 22 din Legea nr. 1/2011 stabilește că beneficiarii primari ai procesului educațional preuniversitar sunt elevii din sistemul național de învățământ preuniversitar, sistem constituit „din ansamblul unităților de învățământ de stat, particulare și confesionale autorizate/acreditate”.

32. Curtea reține din cele referite mai sus că nici Constituția și nici Legea nr. 1/2011 nu operează niciun fel de distincție între învățământul de stat și cel particular sau confesional din perspectiva accesului la dreptul la educație (art. 32) și la protecția copiilor și a tinerilor (art. 49), criteriul utilizat de textul de lege criticat în prezenta cauză, și anume cel al apartenenței elevilor la o anumită formă de învățământ — cea de stat —, pentru acordarea bursei de performanță fiind astfel contrar normelor fundamentale anterior invocate. Acest criteriu creează o discriminare a elevilor aparținând învățământului particular și confesional acreditat în raport cu cei înscriși în învățământul de stat și nu poate fi justificat în mod obiectiv și rațional, neexistând nicio legătură cu scopul pentru care această bursă a fost instituită, scop reprezentat, pe de o parte, de recompensarea financiară a rezultatelor deosebite deja obținute în domeniile enumerate de lege și, pe de altă parte, de încurajarea copiilor și tinerilor să se pregătească, să participe la viitoare competiții sau concursuri de profil și să atingă performanța.

33. Cât privește situația din dosar, Curtea reține că în speță este vorba despre 4 elevi înscriși în învățământul particular, care au participat la concursuri organizate de Ministerul Educației Naționale, obținând rezultate care le-ar fi permis, teoretic, acordarea bursei de performanță, solicitare respinsă însă de autoritățile competente, cu indicarea ca temei de drept a dispozițiilor art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011. În acest sens, Curtea reține că, în virtutea acestor prevederi, care utilizează sintagma „de stat” cu privire la bursele de performanță, bursele de merit, bursele de studiu și la bursele de ajutor social de care beneficiază lunar elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, *toate actele infralegale subsecvente emise de Ministerul Educației Naționale pentru detalierea aspectelor legate de acordarea acestor burse se adresează, inevitabil, exclusiv învățământului de stat*, așa cum este și Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.576/2011 (aplicabil în speță), fără a exista însă vreo reglementare normativă infralegală referitoare la concursurile organizate de acest minister prin care să fie exclus/exclusă în mod expres accesul/participarea copiilor înscriși în învățământul privat sau confesional. Cu alte cuvinte, nu există o reglementare expresă care să interzică participarea elevilor înscriși în învățământul privat acreditat la concursurile organizate/recunoscute de Ministerul Educației Naționale, însă, dacă aceștia participă și obțin rezultate remarcabile, nu primesc bursa de performanță.

34. O atare excludere explicită ar fi fost, de altfel, incompatibilă cu prevederile art. 57 alin. (1) și (4) din Legea nr. 1/2011, care, în legătură cu sprijinul acordat de stat pentru copiii și tinerii capabili de performanțe înalte, nu distinge între formele de învățământ: „(1) Statul sprijină copiii și tinerii capabili de performanțe înalte atât în unități de învățământ, cât și în centre de excelență. Centrele de excelență sunt înființate prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului. [...] (4) Pentru sprijinirea copiilor și a tinerilor capabili de performanțe înalte, Ministerul Educației Naționale organizează competiții

școlare, extrașcolare și extracurriculare, tabere de profil, simpozioane și alte activități specifice și acordă burse și alte forme de sprijin material și financiar. Normele metodologice privind cheltuielile cu organizarea și desfășurarea competițiilor școlare, extrașcolare și extracurriculare, cuantumul stimulentei financiare acordate elevilor premiați, profesorilor care i-au pregătit și unităților școlare de proveniență a premianților se aprobă prin hotărâre a Guvernului.” Textul redat nu face nicio distincție cu privire la forma de învățământ la care ar trebui să fie înscriși copiii/tinerii capabili de performanțe înalte, aceștia având astfel *vocația generală* să se înscrie la competițiile școlare organizate de Ministerul Educației Naționale special în scopul sprijinirii lor, și care pot obține în acest context burse sau alte forme de sprijin financiar.

35. În ceea ce privește finanțarea educației naționale, Curtea reține că dispozițiile art. 8 din Legea nr. 1/2011 stabilesc că anual se alocă din bugetul de stat și din bugetele autorităților publice locale minimum 6% din produsul intern brut al anului respectiv. Suplimentar, unitățile și instituțiile de învățământ pot obține și utiliza autonom venituri proprii.

36. Destinatarii surselor de finanțare sunt stabiliți la art. 9 alin. (2)-(5) din aceeași lege, astfel: „(2) Statul asigură finanțarea de bază pentru antepreșcolari, preșcolari și elevii din învățământul de stat, **pentru antepreșcolari și preșcolari din învățământul particular și cel confesional, acreditate, precum și pentru elevii din învățământul general obligatoriu particular și cel confesional, acreditate. De asemenea, statul asigură finanțarea de bază pentru învățământul profesional, liceal particular și cel confesional, acreditate.** Finanțarea se face în baza și în limitele costului standard per elev, per preșcolar sau per antepreșcolar, după caz, după metodologia elaborată de Ministerul Educației Naționale. (3) Învățământul de stat este gratuit. Pentru unele activități, niveluri, cicluri și programe de studii se pot percepe taxe, în condițiile stabilite de prezenta lege. (4) Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin organismul specializat, stabilește anual costul standard per preșcolar/elev, cost care stă la baza finanțării de bază. De suma aferentă beneficiază toți preșcolari și elevii din învățământul preuniversitar de stat, precum și preșcolari și elevii din învățământul general obligatoriu, profesional și liceal, particular și confesional, care studiază în unități de învățământ acreditate și evaluate periodic, conform legislației în vigoare. (5) Finanțarea de bază a învățământului preuniversitar se face după principiul «resursa financiară urmează elevul», în baza căruia alocația bugetară aferentă unui elev sau unui preșcolar se transferă la unitatea de învățământ la care acesta învață, cu respectarea prevederilor alin. (2)-(4).”

37. Curtea conchide, din analiza normelor mai sus redată, că statul stabilește un cost anual pentru fiecare elev — inclusiv pentru cei din învățământul general obligatoriu particular și confesional —, singura condiție pentru a beneficia de această sursă de finanțare fiind ca unitatea de învățământ să fie acreditată și evaluată periodic, iar elevul să urmeze cursurile învățământului general obligatoriu, adică să fie în clasa a X-a inclusiv (art. 16 din Legea nr. 1/2011).

38. Singura distincție cu privire la sursa de finanțare rezultă din anexa la Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.577/2011 privind aprobarea Metodologiei de organizare și funcționare a centrelor de excelență (publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 775 din 2 noiembrie 2011, în prezent abrogat prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5.562/2020 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a centrelor județene de excelență/Centrului Municipiului București de Excelență), care prevedea, la art. 19 alin. (1), că întreaga activitate referitoare la pregătirea și dezvoltarea aptitudinilor copiilor și tinerilor capabili de performanțe înalte, precum și procurarea bazei materiale erau

finanțate potrivit legislației în vigoare privind învățământul preuniversitar *de stat*. Această dispoziție nu poate echivala, însă, cu excluderea învățământului particular și a celui confesional de la finanțarea publică, ci, dimpotrivă, are semnificația aplicării *mutatis mutandis* a legislației incidente învățământului public și cu privire la cel particular și confesional, doar în această interpretare putând fi respectate prevederile art. 9 alin. (2)-(5) din Legea nr. 1/2011, anterior redată. În acest sens, este de menționat că, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 536/2011 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, adoptată în considerarea Legii nr. 1/2011 (în prezent abrogată), acest minister își exercită misiunea de a proiecta, fundamenta și aplica strategiile naționale în domeniul educației inclusiv față de școlile particulare și confesionale, fără nicio diferențiere între aceste forme de învățământ și cea de stat.

39. Prin urmare, Curtea constată că sistemul de finanțare a învățământului obligatoriu, astfel cum este reglementat prin Legea nr. 1/2011, permite acordarea burselor de performanță prevăzute de lege de la bugetul de stat, astfel că nici măcar acest argument, al sursei de finanțare, nu poate justifica eliminarea copiilor și tinerilor înscriși în învățământul particular și confesional care au obținut performanțe înalte de la beneficiul lunar al bursei de performanță.

40. Sistemul național de învățământ este unul integrat, așa cum rezultă din Constituție și din Legea nr. 1/2011, cuprinzând unitățile de învățământ de stat, particulare și confesionale. Performanța pe care statul urmărește să o recompenseze și să o încurajeze vizează copiii și tinerii integrați în sistemul național de învățământ, fără distincție în funcție de forma de învățământ la care aceștia sunt înscriși. Desigur că sursa de finanțare a bursei legale de performanță nu poate fi decât una publică, de la bugetul de stat, fiind vorba despre reglementarea și organizarea etatică a unor activități integrate, la rândul lor, în procesul educațional și de învățământ, însă acest aspect nu trebuie să ducă la o discriminare a copiilor și a tinerilor care au obținut performanțe înalte exclusiv pe criteriul unității de învățământ de stat sau particulare pe care o urmează. Acordarea bursei de performanță din bugetul de stat inclusiv elevilor din învățământul particular și confesional nu elimină posibilitatea ca aceste unități de învățământ să acorde, separat și în nume propriu, dintr-o proprie sursă de finanțare, alte forme de bonificație sau de recompensare ale rezultatelor deosebite obținute de elevii aparținând acestor forme de învățământ, dar astfel de recompense nu ar putea avea decât un caracter facultativ și suplimentar față de bursa legală de performanță. Totodată, argumentul potrivit căruia elevii înscriși la o formă de învățământ particulară nu ar putea beneficia de burse de performanță întrucât acestea se acordă din bugetele publice, de stat sau locale, în timp ce învățământul privat se bazează, în principal, pe surse private de finanțare, ar stabili un criteriu suplimentar implicit de discriminare, acela pe considerente de avere a părinților/tutorilor legali ai respectivilor elevi, ceea ce ar nesocoti, o dată în plus, normele cuprinse la art. 4 alin. (2) și art. 16 alin. (1) din Constituție.

41. În raport cu acest cadru constituțional și legal, descris anterior, Curtea constată că prevederile art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, potrivit cărora doar elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar *de stat* pot beneficia de burse de performanță, instituie o discriminare a elevilor care nu frecventează cursurile unei unități de învățământ de stat, ci ale unei unități de învățământ particulare sau confesionale autorizate/acreditate, în condițiile în care aceștia fac parte din aceeași categorie a beneficiarilor primari ai procesului educațional derulat în cadrul sistemului național de învățământ preuniversitar, bucurându-se de aceeași protecție constituțională și legală. În cazul soluției normative criticate, elevii aparținând

unei școli particulare sau confesionale, deși au obținut rezultatele prevăzute de lege pentru acordarea bursei de performanță, sunt excluși implicit — prin menționarea doar a elevilor înscriși la o unitate de învățământ preuniversitar *de stat* — de la acest beneficiu legal, prin aplicarea unui criteriu nerelevant față de scopul urmărit de legiuitor la instituirea acestei măsuri, și anume criteriul apartenenței la o anumită formă de învățământ. Or, pentru atingerea scopului legiuitorului constând în recompensarea efortului depus de copii și tineri pentru obținerea unor rezultate remarcabile la diferite competiții naționale și internaționale recunoscute în mod oficial, criteriul determinant/esențial în acordarea bursei de performanță este însăși atingerea performanței în sine, adică obținerea rezultatului prescris de lege, fără a avea vreo relevanță forma de învățământ pe care o urmează respectivii elevi.

42. Prin urmare, discriminarea generată prin sintagma „*de stat*” din cuprinsul textului legal criticat nu se poate justifica prin rațiuni obiective și rezonabile prin prisma scopului urmărit, fiind astfel contrară art. 16 alin. (1) din Constituție. Chiar dacă nu reprezintă în sine un drept fundamental distinct, bursa de performanță are natura unei măsuri legale prin care legiuitorul a ales să materializeze obligația sa constituțională, impusă de art. 32 referitoare la dreptul la învățătură și de art. 49 alin. (1) privind regimul special de protecție și asistență a copiilor și a tinerilor, de a sprijini copiii și tinerii care obțin rezultate remarcabile în diferite activități școlare, culturale, sportive sau tehnico-științifice și de a le asigura accesul la un proces educațional cât mai performant. Or, atât timp cât reglementează o anumită măsură în cadrul marjei sale de apreciere pentru implementarea politicii din domeniul educației, legiuitorul trebuie să fie imparțial și echitabil, în sensul că această măsură trebuie să îi vizeze pe toți beneficiarii primari ai procesului educațional care se află în situații identice sau comparabile. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale referitoare la activitatea de legiferare, când în discuție nu este un drept fundamental, ci un beneficiu legal, legiuitorul este suveran atât cu privire la instituirea lui în sine, în considerarea unor circumstanțe specifice, cât și asupra modalităților și condițiilor de exercitare ale acelui beneficiu, însă este limitat de respectarea normelor și principiilor fundamentale, în cazul de față în discuție fiind principiul constituțional al egalității (a se vedea în acest sens Decizia nr. 362 din 27 iunie 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 769 din 24 august 2023, paragraful 22).

43. Cât privește noua lege a învățământului preuniversitar — Legea nr. 198/2023 —, Curtea reține că aceasta recalifică sistemul de burse, iar bursa de performanță nu se mai regăsește în aceiași termeni. Noul act normativ în materie instituie două tipuri de burse cu rol asemănător celei de performanță, dar pe criterii diferite: bursa de merit și bursa de excelență olimpică (I și II).

44. Astfel, art. 108 alin. (4), (16) și (18) din Legea nr. 198/2023 redefineste *bursa de merit* ca „o formă de stimulare a performanței elevilor”, aceasta acordându-se, în general, pentru performanțe școlare, adică elevilor cu nota 10 la purtare și medii mai mari sau egale cu 9,50, celor care obțin premii la etapele județene sau naționale pentru olimpiade școlare naționale sau extrașcolare, elevilor care fac parte din loturile restrânse de pregătire pentru participarea la olimpiadele internaționale, *precum și elevilor care au obținut medalii de aur la campionatele naționale organizate de federațiile sportive naționale în sporturi olimpice*, aceste elemente fiind detaliate în Ordinul ministrului educației nr. 6.238/2023 privind aprobarea Metodologiei-cadru de acordare a burselor, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 822 din 12 septembrie 2023.

45. Totodată, art. 108 alin. (11) din Legea nr. 198/2023 instituie *bursa de excelență olimpică I* (de nivel internațional) și *II* (de nivel național), care se acordă pentru stimularea excelenței,

astfel: a) bursa de excelență olimpică I se acordă elevilor care obțin distincții, respectiv premiile I, II, III și mențiuni, la olimpiadele școlare internaționale, respectiv campionatele sportive școlare internaționale recunoscute de Ministerul Educației și la Jocurile Olimpice în parteneriat cu Comitetul Olimpic și Sportiv Român. Bursele de excelență olimpică I se acordă lunar elevilor de gimnaziu și liceu, pe întreaga durată a anului școlar următor obținerii distincției. Prin excepție, elevii din ultimul an de studii liceale primesc un premiu în cuantum egal cu valoarea cumulată a bursei pentru un an școlar; b) bursa de excelență olimpică II se acordă elevilor care obțin distincții, respectiv premiile I, II și III la olimpiadele școlare naționale organizate și finanțate de Ministerul Educației. Bursele de excelență olimpică II se acordă lunar elevilor de gimnaziu și liceu, pe întreaga durată a anului școlar următor obținerii distincției. Prin excepție, elevii din ultimul an de studii liceale primesc un premiu în cuantum egal cu valoarea cumulată a bursei pentru un an școlar.

46. Comparativ cu legea anterioară în materie, Curtea observă, așadar, că în prezent legiuitorul a recalificat fosta bursă de performanță, transformând-o, în funcție de nivelul performanțelor atinse, în bursa de merit și bursa de excelență, ultima impunând un standard mult mai ridicat al rezultatelor obținute.

47. În ceea ce privește *bursa de merit*, în privința căreia legiuitorul a stabilit la art. 108 alin. (3), cu titlu de excepție, un cuantum de 450 lei/lună pentru anul școlar 2023-2024 (regula fiind a stabilirii prin ordin al ministrului educației), acestea i se aplică dispozițiile de principiu ale art. 108 alin. (1), potrivit cărora se acordă elevilor din învățământul preuniversitar *de stat* obligatoriu.

48. Cu privire la *bursa de excelență* (olimpică I și II), art. 108 alin. (15) din Legea nr. 198/2023 instituie o *excepție*, în sensul că de aceasta beneficiază și elevii din unitățile de învățământ preuniversitar particular și confesional. De altfel, o exceptare similară, dar referitoare doar la învățământul particular, nu și la cel confesional, era deja instituită cu referire la fosta bursă de performanță prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2022 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene, care a introdus în acest sens la art. 82 din Legea nr. 1/2011 un nou alineat,

alin. (13). Reglementările anterior amintite demonstrează faptul că însuși legiuitorul a realizat caracterul discriminatoriu al prevederilor art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011 — criticate în prezenta cauză — și a intervenit, treptat, în sensul eliminării viciului de neconstituționalitate.

49. În final, Curtea subliniază că dreptul constituțional la învățătură și la educație implică în mod obligatoriu responsabilitatea statului de a asigura modalitățile de acces și facilitățile prin care acest drept se realizează. În acest sens, Constituția enumeră la art. 32 alin. (5) formele prin care se desfășoară învățământul, și anume în unități de stat, particulare și confesionale, ceea ce înseamnă că partenerii statului în realizarea acestui serviciu de interes public sunt prestatorii de servicii educaționale care aparțin mediului public, privat și confesional, cu toții contribuind, în egală măsură și în modalități specifice, la realizarea procesului educațional. În acest context, a elimina o categorie de elevi de la beneficiul bursei de performanță pe motiv că aceștia aparțin unei alte categorii de parteneri decât celei din mediul public echivalează cu negarea parțială de către stat a obligației sale constituționale și cu o vădită discriminare, care nu se poate justifica din punct de vedere obiectiv și rațional.

50. Întrucât Legea nr. 1/2011 nu mai este în prezent în vigoare, nu se mai poate vorbi despre obligația prevăzută de art. 147 alin. (1) din Constituție în sarcina Parlamentului de a pune de acord textul constatat ca fiind neconstituțional cu decizia Curții Constituționale. Remediul, în cazul de față, pentru eliminarea discriminării generate de art. 82 alin. (1) din Legea nr. 1/2011, în redactarea anterioară modificării prin art. I pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2022, și respectarea principiului egalității și al nediscriminării constă în acordarea bursei de performanță tuturor beneficiarilor primari ai procesului educațional care se află în situații identice sau comparabile cu cea în care prezenta excepție a fost ridicată și care au formulat acțiuni în instanță în acest sens și nu au obținut încă hotărâri judecătorești definitive. Desigur, în ceea ce îi privește pe chiar autorii excepției, prezenta decizie constituie motiv de revizuire întemeiat pe dispozițiile art. 509 alin. (1) pct. 11 din Codul de procedură civilă, în condițiile în care hotărârea judecătorească a devenit definitivă după sesizarea Curții Constituționale.

51. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Luminița Șuțoiu, în calitate de reprezentant legal al minorei Kristine Sara Șuțoiu, de Șchiopu Grațela, în calitate de reprezentant legal al minorei Karla Șchiopu, și de David Trușcă, în calitate de reprezentant legal al minorelor Alysa Ilona Trușcă și Melisa Anne Trușcă, în Dosarul nr. 33.184/299/2018 al Tribunalului București — Secția a II-a contencios administrativ și fiscal și constată că sintagma „*de stat*” din cuprinsul dispozițiilor art. 82 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, anterior modificării prin art. I pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2022 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 și prorogarea unor termene, este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Tribunalului București — Secția a II-a contencios administrativ și fiscal și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 7 noiembrie 2024.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

MARIAN ENACHE

Magistrat-asistent-șef,
Claudia-Margareta Krupenschi